

K^OULU- TILAT'18

koulutilat.eu

Opas Koulutilat-projektiin

Sisältö

- 2 Mikä on luovan työn projekti Koulutilat
- 6 Tutki kuin tieteilijä
- 9 Huomaa kuin taiteilija
- 11 Ajattele kuin arkkitehti
- 18 Tehtävien aikataulu
- 19 Tehtävien sisältö
- 20 Vastauksen muotoilu
Entä jos vastaus ei valmistu ajoissa
- 21 Arkkitehtuuri opettaa toisten huomioon ottamista
- 25 Projekti pähkinänkuoressa

Hei, opettaja!

Edessäsi on opas luovan työn projektiin Koulutilat. Tästä oppaasta löydät projektin kulun ja sisällön kuvaukset. Se johdattaa myös Koulutilat-projektin ajatusmaailmaan, jonka pohjalta voit vapaasti muokata tehtäviä oppilaidesi ikätason ja mielenkiinnon mukaan. Olemme yrittäneet tehdä sen mahdollisimman helpoksi, hauskaksi ja inspiroivaksi, jotta pääsisit itsekkin nauttimaan prosessista. Heittäydy sinäkin leikkiin mukaan tiimin yhtenä jäsenenä ja lähde oppilaidesi kanssa jännittävälle tutkimusmatkalle!

Hyviä havaintoja!

Hei, rehtori, koulutusjohtaja tai hallintopäällikkö!

Ilmeisesti sinullakin on työpöydälläsi kysymys koulurakennuksen tilojen käytöstä. Ehkäpä jokin nurkka kaipaa piristysruisketta tai uudenlaista käyttöä. Luovan työn projekti Koulutilat ottaa oppilaat mukaan tilankäytön analyysiin ja ratkaisuihin. Yhteistoiminnan avulla syntyneet ideat luovat yhteishenkeä ja antavat arvokkaan oppitunnin muutosten toteuttamisesta todellisessa elämässä. Oppilaiden koulurakennusta kohtaan tuntema kiinnostus on toki arvokasta sinänsä.

Jännittäviä löytöjä!

Hei, laitoksen johtaja, harrastusohjaaja tai opinto-ohjaaja!

Kuten ihmisten mielenkiintoon erikoistuneena ammattilaisena tiedät, on ihminen luonnostaan utelias. Koulutilat-projekti johdattaa oppilaat aivan uudelle alueelle - arkkitehtuurin ja muotoilun pariin. Alaan liittyy paljon elämän eri osa-alueita, ja se tarjoaa työtä ja itsensä toteuttamisen mahdollisuuksia suurelle joukolle ihmisiä. Ehkä sinunkin koulussasi käydään parhaillaan neuvotteluita identiteettiä vahvistavista opinnoista? Koulutilatan paneutuva projekti on hyvä tapa kokeilla pienessä mittakaavassa arkkitehtuuria ja muotoilua opintosuuntana.

Rohkeaa ryhtymistä!

Hei, oppilas!

Mukavaa, että sait nämä terveiset opettajasi välityksellä! Me luovan Koulutila-projektin järjestäjät haluamme kiittää sinua osallistumisesta ja toivottaa sinulle jännittäviä löytöjä ja lennokkaita ajatuksia. Tuleviin tehtäviin ei ole oikeita eikä väriä vastauksia. Sen sijaan koetuksella ovat taito yllättyä arkipäiväisestä ja huomata pieniä asioita ja yhteyksiä, kyky ymmärtää toisia ihmisiä sekä lahjakkuus kääntää tylsiä ja tasapaksuja asioita päälaelleen. Nyt on lupa olla kekseliäs ja välkky.

Uteliaisuutta ja ajatuksen lentoa!

Mitä tarkoittaa luovan työn projekti Koulutilat?

Koulutilat on yhtä aikaa Suomessa ja Virossa järjestettävä tutkiva ja leikkisä luovan työn projekti. Sen kuluessa oppilaat käyttävät erilaisia tieteen ja muotoilun metodeja tutkiakseen, millainen on tämän päivän koulu, sekä luodakseen visioita sen uudistamiseksi.

Projekti koostuu kahdeksasta tehtävästä, jotka sisältävät tutkimuskysymyksiä, toimintaohjeita ja vinkkejä, esimerkkejä ja neuvoja. Oikeita ja väärää ratkaisuja ei ole, vaan oppilaita rohkaistaan tutkimaan annettuja teemoja monipuolisesti sekä löytämään uusia alueita ja vaihtoehtoisia vastauksia. Tutkimuskysymykset käsittelevät koulurakennusta eri näkökulmista, ja vastauksissa oleellista on perusteellisuus, asiallisuus, luovuus ja toteutus. Oppilaiden ajatuksia kommentoivat samojen aiheiden parissa työskentelevät asiantuntijat, joiden rooli on sekä arvioida että inspiroida.

Projektin lopuksi valmistuu oppilaiden näkemys uudesta koulutilasta: idea koulurakennuksen tai piha-alueen jonkin osan uudistamisesta. Ideaalitapauksessa se on myös oppilaiden itsensä toteutettavissa (pienellä avustuksella). Erittäin arvokkaita ovat ideat liikkumista suosivasta kouluympäristöstä. Idean toteuttaminen ei kuitenkaan ole velvollisuus, vaan sen luonnollinen ja mahdollinen seuraus.

Projekti on oppilaille luovaa työtä, jonka aikana he pääsevät kokeilemaan luonnontieteiden ja sosiaalitieteiden tutkimusmetodeja sekä muotoilulle ja arkkitehtuurille ominaista työprosessia todellisessa tilanteessa. Opettajan rooli on pitää yllä oppilaiden

innostusta, seurata aikataulua sekä ohjata tiimiään tarvittaessa.

Projekti kestää lokakuusta huhtikuuhun ja sopii parhaiten peruskoulun yläluokille ja lukioihin, mutta ikärajoitusta ei ole. Projekti on mahdollista liittää osaksi opetussuunnitelman luovia opintoja.

Haaveenamme on kehittää Koulutilat-projektista jokavuotinen perinne, joka kutsuu oppilaat ja opettajat löytöretkelle rakennettuun ympäristöön ja tarjoaa arkkitehtuurista ja muotoilusta kiinnostuneille oppilaille mahdollisuuden toteuttaa itseään luovan työn kautta. Koulun johtokunnalle, koulutusalan ammattilaisille ja arkkitehdeille se antaa tilaisuuden katsella koulurakennusta lasten silmin.

Olemme avoimia kaikille rakentavassa hengessä tehdyille ehdotuksille, miten projektista saisi vieläkin toimivamman ja hauskemman. Meille on hyötyä myös hyvän mielen jakamisesta ja oppilaiden toiminnan kuvauksista. Otamme mielellämme vastaan myös kuvia oppilaiden työskentelystä, niin pääsemme itsekkin seuraamaan työskentelyä karpäsenä katossa ja koetusta jää myös pieni muisto.

Yhteys henkilön sähköpostiosoite

www.koulutilat.eu

Tutki kuin tieteilijä

Tehtävän kimppuun käydessä kannattaa kuvitella itsensä tutkijaksi. Tehtävä itse antaa varmasti vihjeen siitä, minkä alan tutkijaa tarvitaan, mutta senkin voi tietysti kyseenalaistaa ja kokeilla, minne jokin toinen tutkimustapa veisi.

Mikä rooli tutkijalla sitten on? Lyhyesti sanottuna se tarkoittaa paikan päälle menemistä. Abstrakteja ajatuskulkuja on toki mahdollista toteuttaa myös työpöydän ääressä, mutta kouluympäristö aiheena vaatii kenttätyötä.

Opettajan ensimmäinen haaste on saada oppilaat eläytymään tutkijan rooliin. Ehkä muutama näytelmäharjoitus auttaa? Ehkä tutkimuksen käsitteen haarukointi? Ehkä uteliaisuutta herättävät tarinat kuuluisista tieteilijöistä ja heidän löydöistään? Tässä kohtaa on myös tilaisuus yhdistää eri oppiaineita kyselemällä tutkimusalan työmetodeja omilta kollegoilta. Keskeiset kysymykset ovat, mitä tutkiminen on ja mitä kaikkea tutkitaan.

Oppilaiden ensimmäinen haaste on ymmärtää työmetodien valintaa: millaista tietoa valitulla metodilla voi saada ja miten sitä voi tallentaa. Oppilaiden iästä riippuen joko ohjaaja tai oppilaat itse voivat esitellä eri tutkimusmetodeja: tarkkailua, osallistuvaa tarkkailua, mittaamista, kokeita, haastatteluja... Ehkä on helpointa aloittaa elämää, ympäristöä ja yhteiskuntaa tutkivien tieteenalojen (ja niiden tutkimuskysymysten) nimeämisestä: sosiologia, antropologia, etnologia, kulttuurimaantiede, semiotiikka, taloustiede, politiologia... Listan avulla on helpompaa muistuttaa mieliin erilaisia tutkimusmenetelmiä. Keskustelussa voi tuoda

Kuva elokuvasta "Keittiötarinoita" (Norja, 2003)

Elokuva kertoo ruotsalaistutkijoista, jotka matkustivat 1940-luvulla Norjan maaseudulle tutkiakseen naimattomien miesten keittiötapoja. Kuvan kohtauksessa tutkija seuraa kohdettaan mahdollisimman tarkasti selvittääkseen, miten yksin elävät miehet käyttävät keittiötä. Tutkimusmenetelmät ovat 70 vuoden kuluessa tietysti muuttuneet, mutta ihmisten arkielämä on edelleen tärkeä tutkimuskohde.

esiin myös erilaisia tiedon tallennusmenetelmiä: valokuvaus, videointi, nauhoitus, muistiinpanojen ja luonnosten tekeminen.

Kenttätyöt vaativat etukäteisvalmisteluja.

Ennen ryntäämistä ovesta ulos on tärkeää tehdä toimintasuunnitelma ja määritellä tavoite. Sen ei tarvitse olla monimutkainen analyysi. Tärkeintä on löytää tutkittava aihe ja tutkimuskysymys sekä hahmottaa, miten sitä olisi kätevästi kartoittaa. Koska tämä projekti keskittyy arkiseen koulumaailmaan, on osattava päästää irti ennakkoluuloista sekä siitä tunteesta, että mehän tiedämme tästä jo kaiken. Elämä kantaa sitä, joka pystyy näkemään ja kokemaan kaiken kuin ensimmäistä kertaa.

Tutkimus alkaa siis kartoituksesta, aivan kuin ufo-astuisivat ensimmäistä kertaa tänne arkisen elämän

keskelle. Mitä ne näkevät? Mikä toistuu? Mitä on paljon? Mitä on vähän? Mitä puuttuu? Mikä on erityistä? Kun tämä ensimmäinen tutkimuskierros on tehty, voi alkaa tarkentaa tutkimuskysymystä: mitä ilmiötä tutkia ja miten?

Siitä eteenpäin tutkijan työtä helpottavat tehtävän ohjeet. Oikean asenteen löytämiseksi voi käyttää vertausta : Vastakohtana pikaruoalle keskittyy hidas syöminen johonkin äärimmäisen tuttuun – ruokailuun – ja sen havainnointiin. Hidastaessa vauhtia me huomaamme ja nautimme enemmän ja koemme asiat uudella tavalla.

Lyhyesti: Miten tutkia kuin tieteilijä?

1. Ymmärrä tutkimusta toimintana ja tunne eri tutkimusmenetelmät.
2. Anna itsellesi aikaa ja unohda ennakkoluulot
3. Ylläty arkipäiväisestä, esitä paljon kysymyksiä.

Huomaa kuin taiteilija

Tämä on jännittävä vaihe. Kun ryhdyt havainnoimaan kouluympäristöä avoimin mielin kuin tutkija, on eduksi, jos onnistut samaan aikaan kuvittelemaan itsensä myös taiteilijaksi. Voi kyllä vaatia vähän pinnistelyä taikoa itselleen sellaiset kameleontinsilmät, joilla näkee eri suuntiin. Ehkä se ei ihan heti onnistukaan – eikä ole tarviskaan. Voit kiertää koulurakennuksen ensin tutkijana ja sen jälkeen taiteilijana, se on kaikkein varmin tapa onnistua.

Millainen se taiteilijan rooli sitten on? Nykypäivän taiteilija on huomaamisen mestari. Hänellä ei ole tiukasti määrättyä ammattikuntaa tai työvälineitä. Hän voi piirtää tai maalata, rakentaa installaatioita, lavastaa hetkiä ja olosuhteita, luoda ääni- ja videoteoksia, kirjoittaa, kuvata, tanssia, kokata, ohjelmoida. Taiteilijaksi hänet tekee taito välittää oman toiminnan kautta jokin suurempi ajatus tai kokemus. Sen edellytyksenä onkin juuri havainnot elämästä: millaisia asiat ovat, miten ne ovat, miten ne liittyvät toisiinsa ja mikä niiden merkitys on.

Hyödyksi tulee taito tunnistaa se, mikä ihmisiä koskettaa – se voi olla vakavaa ja painokasta tai sitten jotain hauskaa ja luovaa. Voimme tarkkailla itseämme tiedon kerääjänä tai kiinnittää huomiota johonkin suunnitelmasta poikkeavaan mutta kiinnostavaan seikkaan. Parasta on taito kääntää päälaelleen jotain tylsää ja tasapaksua – niin me saamme asioihin uuden näkökulman, ja aivan taatusti näemme myös jotain ennen näkemätöntä.

Ranskalaisvalokuvaaja JR:n projekti "Naiset ovat sankareita" (Women Are Heroes, Brasilia, 2008–2009)

Rio de Janeiron köyhissä, itse kyhättyissä kaupunginosissa eli on väkivalta lähes jokapäiväinen ilmiö. Siitä kärsivät usein joko suoraan tai välillisesti naiset. Tuodakseen esille naisten korvaamattoman roolin yhteisössä ja huolen heidän hyvinvoinnistaan taiteilija JR liimasi favelan taloihin paikallisten naisten jättiläismäisiä silmäpareja. Näin hän antoi rikosuutisissa usein esiintyvälle kaupunginosalle uuden, vaihtoehdoisen ja vaikuttavan ilmeen.

Lyhyesti: miten nähdä taiteilijan silmin?

1. Anna mielikuvituksen lentää, anna jokaiselle ajatukselle mahdollisuus.
2. Etsi uusia näkökulmia, sekä kirjaimellisesti että kuvainnollisesti.
3. Tunnista tunteet.

Ajattele kuin arkkitehti

Tutkijan ja taiteilijan rinnalle kuuluu vielä yksi tekijä, arkkitehti. Sinun ei taaskaan tarvitse toteuttaa kaikkia eri rooleja kerralla, jos se tuntuu vaikealta. Arkkitehti voi ryhtyä hommiin sitten, kun tutkija ja taiteilija ovat palanneet kierrokseltaan.

Mikä rooli arkkitehdillä on? Arkkitehdin tavoitteena on muuttaa vallitsevia olosuhteita, enimmäkseen tilallisilla ratkaisuilla. Se vaatii toisaalta syventymistä nykyiseen tilanteeseen ja toisaalta luovuutta ja mielikuvitusta uuden kuvittelemiseksi. Silloin astuu peliin divergentti ajattelu eli uusien, erilaisten vastausten löytäminen esitettyyn kysymykseen. Joskus sitä kutsutaan myös design-ajatteluksi, englanniksi, ja siitä on tullut luovuuden työkalu monissa yrityksissä ja organisaatioissa, minkä vuoksi suuri osa siihen liittyvästä englanninkielisestä materiaalista on liikaakin kallellaan talouselämään. Rakkaalla lapsella on monta nimeä, ja se, että tämä ajattelutapa on otettu käyttöön myös arkkitehtuurin ja muotoilun alojen ulkopuolella, todistaa, että kyseessä on jollain tapaa erityinen, universaalisti toimiva ajattelutapa.

Eli kun tutkija ja taiteilija ovat havainneet olosuhteissa niille ominaiset ilmiöt, niiden syyt, keskinäiset suhteet ja merkitykset, alkaa arkkitehdin osuus. Miten kaikki havainnot liittyvät tilaan? Onko vallitsevaa tilaa mahdollista muuttaa, minkä vuoksi ja miten?

Olosuhteiden ja tilan suhdetta arkkitehti on havainnoinut jo kartoittamis- ja pohdintavaiheessa ja tallettanut kenttätöiden kuluessa muistiinsa jännittäviä tilaratkaisuja ja kokemuksia. Varsinaiseen suunnittelijan työhön pääsemme kuitenkin vasta tehtäväsarjan toisella puoliskolla. Kannattaa kuitenkin

jo alusta asti merkitä muistiin ajatuksia siitä, miten tila voisi olla vieläkin parempi ja elämä ja oleminen siellä vieläkin mukavampaa.

Lyhyesti: Miten ajatella kuin arkkitehti?

1. Huomaa tila.
2. Havainnoi tilan vaikutusta ihmiseen ja tapoihin.
3. Kuvittele, mikä olemisessa muuttuisi, jos muuttaisit tilassa jotain.

*

Arkkitehdit ovat luoneet katsomiselle, havainnoinnille ja tutkimiselle erilaisia muotoja. Seuraavilla sivuilla on muutama esimerkki.

Rintala Eggertssonin arkkitehtien suunnittelema näköalatorni Seljord-järven rannalla Norjassa. Kuva: Dag Jenssen

Etelänorjalaisesta Telemarkin maakunnassa sijaitsevasta Seljordin kunnasta on kotoisin legenda järvihirviö Selmasta, joka on tärkeä paikallisten identiteetille. Kansantarinan kunniaksi järven rannalle on rakennettu näköalatorni, josta on hyvä katsella – jos nyt ei Selmaa, niin ainakin vähintään yhtä rikasta luontoa.

Norjassa Dovrefjellin kansallispuistossa sijaitseva porojen katseluasema, suunnittelijoina Snøhetta arkkitehdit. Kuva: diephotodesigner.de
Tarkkaillakseen ja nähdäkseen ei aina tarvitse kiivetä korkealle. Matala ja pitkä tila sopii hyvin tämän laajan ja avaran maaston tarkkailuun. Kaukoputken pidentäessä näkökenttää ja viedessä lähelle kohdetta toimii tämä maja melkein kuin "leveäputki", näkökentän levittäjä, josta käsin alueella kulkevia poroja voi saatella kauan katseellaan.

Amerikkalaisen valo- ja tilataiteilija James Turrellin teos "Avoin taivas" (Open sky) Chichun taidemuseossa Naoshiman saarella Japanissa.
Kuva: internet

Amerikkalainen taiteilija James Turrell on luonut tilan, jonka katossa on suuri aukko. Se ei ole tavallinen aukko, sillä kun kattoon tavallisesti avataan reikä, siihen jää paksu reuna katon sisällä olevien rakenteiden ja meidän ilmastossamme myös lämpöeristeiden vuoksi. Tämän aukon reuna on sen sijaan ohut, lähes olematon, ja näyttää, kuin se olisi leikattu tasaiselle pinnalle. Tilassa voi seurata ja kokea tilatonta tilaa, tuijottaa kehystettyä ajattomuutta ja pilvien liikkumista, tuntee sateen läheisyyden tai oman itsensä kaukaisuuden. Pilvien katselu ei muuten ole vain runoilijoita varten. Vuonna 2009 ehdotettiin uuden pilvityypin lisäämistä, latinankieliseltä nimeltään . Sen tutkimiseen odotetaan maailmanlaajuisesti kaikkien meteorologien panosta.

Nimellä Allergutendinge toimivien saksalaisarkkitehtien koottava kesämaja .
Kuva: Allergutendinge

(Sielun maja) on pieni asumus, jonka inspiraation lähde on Arkadia, idyllinen elämä luonnon keskellä. Sielun majassa korkeimmalla sijaitsee kauniiseen ilmaan avattava työpöytä, rakennuksen tärkein osa. Se on mietiskelyn ja luomisen paikka, josta katsellaan taivaanrantaan ja omaan sisimpään. Ehkä Sielun majan toinen nimi olisikin Sisäalatorni.

Muuten,

Projektin tunnuslauseen palikat voi myös sekoittaa ja kokeilla, mitä uutta löytyy vaikkapa näistä yhdistelmistä:

Huomaa kuin tieteilijä
Ajattele kuin taiteilija
Tutki kuin arkkitehti

tai

Ajattele kuin tieteilijä
Tutki kuin taiteilija
Huomaa kuin arkkitehti

Tehtävien aikataulu

Osallistujat suorittavat Koulutilat-projektin kuluessa kahdeksan tehtävää. Niistä ensimmäiset neljä keskittyvät kouluympäristön tutkimiseen ja viimeiset neljä oman idean luomiseen. Tehtävät suositellaan palauttamaan annettuina päivämäärinä, jolloin niistä saa myös palautteen. Yhtä tehtävää varten on varattu kaksi viikkoa (lukuun ottamatta ensimmäistä, joka on lyhyempi ja helpompi ja joka valmistuu viikossa).

Tehtävien palautuspäivät 2017:

Tehtävä # 1 8. marraskuuta 2017

Tehtävä # 2 22. marraskuuta 2017

Tehtävä # 3 6. joulukuuta 2017

Tehtävä # 4 20. joulukuuta 2017

*

Tehtävä # 5 24. tammikuuta 2018

Tehtävä # 6 7. helmikuuta 2018

Tehtävä # 7 21. helmikuuta 2018

Tehtävä # 8 21. maaliskuuta 2018

*

Esittely huhtikuussa 2018 (alustava päivämäärä)

Tehtävien palautuspäivät ovat samalla myös seuraavien tehtävien aloitusaikoja. Samalla kun laittaa edellisen tehtävän matkaan, voi tutustua uuteen. Niin ei tietenkään ole pakko tehdä, jos toisenlainen järjestys sopii paremmin.

Huhtikuussa järjestetään parhaimpien osallistujien tapaaminen, jossa kuullaan toisten vaikutelmia -esityksinä, vaihdetaan kokemuksia ja ajatuksia ja pidetään hauskaa.

Tehtävien sisältö

Tehtävän kuvaus on tarkoitettu ohjaajalle, joka muokkaa sen omien oppilaidensa ikätasoon ja kiinnostuksen kohteisiin sopivaksi. Se voi tarkoittaa vaikkapa sanamuodon yksinkertaistamista tai työn jakamista pienempiin osiin. Tarvittaessa tässä auttaa projektin yhteyshenkilö.

Tehtävät sisältävät tutkittavan aiheen, toimintaohjeita ja vinkkejä, esimerkkejä sekä neuvoja. Vastauksilta odotamme ennen kaikkea oppilaiden kekseliästä ja luovaa ajattelua sekä älykästä pohdintaa. Oikeita ja vääriä ratkaisuja ei ole, oleellista on oppia prosessin kuluessa ajattelemaan luovasti - tutkimaan annettua aihetta luovasti, valtaamaan uusia alueita ja keksimään vaihtoehtoisia ratkaisutapoja. Ehkä ei olekaan oikein puhua tehtävistä ja ratkaisuista, vaan kysymyksistä ja vastauksista. Kysymykset koskevat koulurakennusta eri näkökulmista ja antavat mahdollisuuden tehdä yhteistyötä eri aineopettajien kesken.

Ensimmäinen, johdattelleva tehtävä on lämmittelyharjoitus ratkaisuprosessin kokeilemiseksi.

Vastauksen muotoilu

Vastauksen ratkaisu- ja esittämistapa ovat vapaita. Tärkeintä on, mitä päätätte tehdä ja miten, eli vastauksen perusteellisuus, asiallisuus, luovuus ja toteutus. Osallistujat eivät saa suorituksesta arvosanaa, vaan palautetta eri alojen asiantuntijoita. Töitä arvioivat vierailevat kriitikot ovat samojen kysymysten parissa päivittäin työskenteleviä eri alojen edustajia, joiden tehtävänä on sekä arvioida että inspiroida.

Työt palautetaan lataamalla ne projektin kotisivun palautus-tilaan. Siellä töitä pääsee tutkimaan myös laajempi yleisö, jolle avautuu näin mahdollisuus seurata projektin kulkua. Julkaisemme osallistujien töitä silloin tällöin myös Arkkitehtikoulun kotisivulla ja Facebookissa.

Entä jos vastaus ei valmistu ajoissa

Siinä ei sinänsä käy kuinkaan, mutta suosittelimme suunnittelemaan työt aikataulun mukaan, jotta osallistujat saavat ulkopuolisen arvioijan palautteen. Tehtävät on mahdollista ratkaista enemmän tai vähemmän perusteellisesti. Pyrkikää löytämään omien resurssien mukainen ratkaisutapa ja vaihdelkaa syventymisen tasoa: suuremman ponnistuksen jälkeen voi levätä ottamalla seuraavan tehtävän vähän rennommin.

Arkkitehtuuri opettaa ottamaan toiset huomioon

Kysymyksiin arkkitehtuurin olemuksesta vastasi Koulutilat-projektin yksi luoja ja vetäjä, **Kadri Klementi**.

Miksi koululaisille puhutaan arkkitehtuurista? Eikö se ole liian spesifi ala?

Ei ollenkaan! Arkkitehtuurihan tarkoittaa elinympäristöä. Yli puolet maailman ihmisistä asuu kaupungeissa, ja maaseudullakin välitön asuinympäristö on ihmisten tekemä. Arkkitehtuuri on siis todella laaja ilmiö, jonka me kohtaamme päivittäin. Eikä toisin ei ole mahdollistakaan – tilasta ei voi paeta. On ihan luonnollista kiinnostua siitä ja haluta oppia ymmärtämään sitä. Ei kannata aliarvioida arkkitehtuuria myöskään luovana alana. Monet tilansuunnitteluun liittyvät alat tarjoavat mahdollisuuden toteuttaa itseään.

Onko arkkitehtuuri siis taidetta?

Ei oikeastaan. Arkkitehtuuri ja muotoilu on ihan omanlaisensa ala ja ajattelutapa. Nimenomaan tapa ajatella. Taiteilijalla on todella paljon vapautta päättää, miten hän tulkitsee maailmaa ja miten toteuttaa työnsä. Häntä voi pitää lähes riippumattomana, sillä hän voi keskittyä omaan teokseensa eikä yleisö ole sen synnylle ihan välttämätön. Taiteen olemus on tietysti jo filosofinen kysymys, ja taiteilijan laaja vapaus tarkoittaa myös sitä, että hän voi halutessaan asettaa itselleen myös tiukemmat rajat. Mutta palataksemme arkkitehtuuriin ja muotoilijan työhön, he eivät voi koskaan työskennellä ajattelematta yleisöä, eli sitä, kenelle he luovat. Sitä varten on tunnettava elämän monimuotoisuutta ja oltava aina valmiita näkemään maailma myös jonkun toisen silmin. Tärkein syy, miksi arkkitehtuuria kannattaa käsitellä jo koulussa, onkin se, että arkkitehtuuri opettaa ottamaan toiset huomioon.

Miten arkkitehtuuri sitten liittyy tieteelliseen tutkimukseen?

Tässä kohtaa voisimme luetella vanhoja hyviä tuttaviamme: insinööritiede, jota ilman arkkitehtuuri ei pysyisi pystyssä, fysiikka, jonka avulla taloista tehdään ilmatiiviitä ja pannaan konserttitalit kaikumaan, sekä kemia, jolle olemme kiitollisuudenvelassa eri materiaaleista ja niiden työstämistapojen aina laajentuvasta valikoimasta. Haluaisin mainita myös biologian ja sosiaalitieteet. "Täytyy tunnustaa, että olen tutkinut enemmän elämää kuin rakennuksia", on maailmankuulu tanskalainen arkkitehti Jan Gehl todennut. Ihmistä voi toden totta tarkastella eläinlajina ja kysyä, millainen on hänen luonnollinen elinympäristönsä. Tulee tutkia, milloin ihminen tuntee olonsa hyväksi ja miksi, miten ihminen käyttäytyy ja mikä siihen vaikuttaa, millainen yhteys elinympäristöllä on kulttuuriin, tapoihin, politiikkaan ja talouteen. Arkkitehti ei ole tiedemies, mutta hänen työssään on paljon tieteelle ominaista ajattelua. Vaikka sitä ei perinteisesti lueta tutkijan ominaisuudeksi, niin nostaisin esille taipumuksen yllättyä arkipäiväisestä. Juuri se panee esittämään kysymyksiä, tutkimaan, selvittämään ja ymmärtämään.

Koulutilat-projektin tunnuslauseena on "Tutki kuin tieteilijä. Huomaa kuin taiteilija. Ajattele kuin arkkitehti." Mitä sillä halutaan sanoa?

Projektin aikana osallistujille lähetetään peräkkäin kahdeksan tehtävää tai teemaa. Tunnuksena on avain niiden ratkaisemiseksi. Ihan ensimmäiseksi kannattaa astua tutkijan saappaisiin ja, kuten sanottua, yllättyä ihan arkisista asioista ja tutkia niitä. Tehtävät julkistetaan vasta projektin kuluessa, joten en voi etukäteen sanoa enempää. Sen jälkeen tulee

hyödyksi osata nähdä taiteilijan silmin. Tunnistaa se, mikä koskettaa ihmisiä; se voi olla jotain vakavaa ja painokasta tai sitten hauskaa ja luovaa. Tai ehkä huomata itsestään jotain uutta tiedon kerääjänä tai jotain muuta, joka poikkeaa suunnitelmasta mutta on jännittävää. Tai ehkä täytyykin kääntää pääläelleen jotain tylsää ja tasapaksua. Lopuksi tarvitaan arkkitehdin ajattelua kaiken havaitun kokoamiseksi yhteen ongelmana tai kysymyksenä, johon sitten etsitään ratkaisuja ja vastauksia. Näin abstraktisti kuvaillen se kaikki kuulostaa melko monimutkaiselta, mutta olemme keksineet kivoja ja sopivan tasoisia tehtäviä, joiden keskiössä on divergentti ajattelu - erilaisten mallien esittäminen yhden lähtökohdan pohjalta. Siinä tämä eroaa tavallisesta kilpailusta tai tietovisasta, että voittajaksi ei selviydy se, joka tietää oikeat vastaukset. Me odotamme kekseliäitä, luovia, perusteellisia, perusteltuja, yllättäviä ja erilaisia vastauksia.

Minkä oppiaineen opettaja selittäisi oppilaille tehtävien tavoitteen?

Olemme kirjoittaneet opettajille joka tehtävästä hieman laajemman kuvauksen ja panneet mukaan vinkkejä, joista pääsee alkuun. Opettaja voi vapaasti heittäytyä mukaan tiimin yhtenä jäsenenä, sillä hänkään ei tiedä vastauksia etukäteen. Hän osaa kuitenkin välittää aineiston omille oppilailleen sopivalla tavalla ja ohjata työn kulkua. Sitä varten ei siis tarvitse olla arkkitehtuurin tai taiteen opettaja, vaan rohkaisemme kaikkia koulutusalan ammattilaisia ja harrastusohjaajia osallistumaan kilpailuun. Ohjaajia voi olla useitakin. Kilpailun kuluessa on käytettävissä myös yhteyshenkilö, jolta voi milloin vain kysyä neuvoa.

Sekä opettajilla että oppilailla on usein aika tiukalla. Ehtiikö projektiin paneutua koulutyön ohella?

Koulutilat-projektia ei tarvitsekaan ottaa koulutöiden päälle. Sen voi sisällyttää opintosuunnitelmassa oleviin luoviin opintoihin. Yhteyshenkilöltä saa apua ehkä vähän vieraan oppialueen työn ohjauksessa. Tehtäviä voi ratkaista myös eri aineiden oppitunneilla. Monissa kouluissa kysymykset tilojen muutoksen tarpeesta, sisällöstä ja keinoista ovat ajankohtaisia. Päätöksentekoon voi ottaa oppilaat mukaan antamalla heidän analysoida tilannetta ja tarjota omia ratkaisujaan. Seuraukset voivat olla jännittäviä, ja mikä tärkeintä – yhdessä toimien! Eri puolilla pohditaan, millaiset opinnot tukisivat koulun identiteettiä; Koulutilat-projekti on hyvä tapa kokeilla arkkitehtuuria ja muotoilua opintosuuntana pienessä mittakaavassa.

Entä miten projektiin ilmoitaudutaan?

Odotamme opettajilta tai ohjaajilta vapaamuotoisia ilmoittautumisia. Projektin kotisivulta löytyy muutama alustava kysymys, jotka antavat meille tärkeää tietoa siitä, millaisen ryhmän kanssa ryhdymme yhteistyöhön. Kannustajat ovat tervetulleita kotisivulle seuraamaan projektin kulkua.

Projekti pähkinänkuoressa

Projektin tavoite

Luovan työn projektin Koulutilat tavoite on esitellä nuorille todellisen elämän problematiikkaa, analysointiprosessia ja ratkaisun saavuttamista käyttämällä monipuolisia tutkimus- ja luovan työn metodeja. Keskeistä on divergentti ajattelu – yksinkertaisten ja yksisuuntaisten tehtävien ja ainoan oikean vastauksen sijasta ongelman kuvailu, eri alojen rajojen ylittäminen ratkaisun etsimisessä ja vaihtoehtoisten mahdollisuuksien löytäminen.

Aihe

Koulutilat-projektin aiheena on koulurakennus, joka tilana mahdollistaa erilaista oppimistoimintaa, sekä liikkumista suosiva elinympäristö. Menestyksellisen oppimisen edellytyksenä on fyysinen ja psyykinen hyvinvointi eli mahdollisuus testata omia rajojaan sekä henkisesti että fyysisesti ja rentoutua liikkumalla.

Osallistujat

Projekti on suunnattu peruskoulun yläluokille ja lukioille, mutta ikärajoitusta ei ole. Toiminta on tehokkainta pienissä ryhmissä (n. 3-6 jäsentä), mutta haasteen voi ottaa vastaan myös yksin.

Ohjaaja

Projektin ohjaajana toimii opettaja. Hänen roolinsa on pitää yllä oppilaiden innostusta, seurata aikataulua ja ohjata tiimiään tarvittaessa.

Tulos

Projektin lopputuloksena valmistuu oppilaiden näkemys uudesta koulutilasta. Emme aseta

rajoituksia visionääriseen ajatteluun, mutta suosittelimme keskittymään pienempiin osiin koko koulurakennuksen sijasta sekä miettimään myös idean toteutusta itse (tai yhteistyönä). Rajatumpi alue helpottaa tehtävää, ja itse tekemisen mahdollisuus (ja toteuttaminen) auttavat projektin sitomisessa todelliseen elämään.

Projektin kesto

Lokakuusta huhtikuuhun.

Projektin järjestelyt

Projektin aikana ratkaistaan kahdeksan tehtävää, joista kunkin tekemiseksi on varattu kaksi viikkoa (suositus). Neljä ensimmäistä tehtävää sisältävät arkkitehtuuriin liittyviä aiheita taustamateriaaleineen. Loput neljä tehtävää tarjoavat mahdollisuuden työstää visiota omasta koulutilasta. Ohjaaja esittelee tehtävät oppilaille, ja yhdessä kartoitetaan syntyneet ajatukset, valitaan tutkimusmenetelmät ja jaetaan työtehtävät. Kahden viikon kuluttua oman työn tulos ladataan projektin kotisivulle ja tartutaan seuraavaan tehtävään. Oikeaan aikaan kotisivulle saapuneet tehtävät saavat eri alojen asiantuntijoilta kannustavaa palautetta. Projekti päättyy parhaimpien osallistujien tapaamiseen, jossa tutustutaan toisiin, vaihdetaan kokemuksia ja vietetään aikaa rennosti.

Projektin kotisivu

Projektin esittely ja valmistuneiden töiden palautus osoitteessa www.koulutilat.eu.

Verkkosivun käännökset:

Suomen Viron-instituutti (Anniina Ljokkoi)

Luovan työn projektin Koulutilat on luonut virolainen arkkitehtuurikoulu (MTÜ Ruumiharidus).

Projektia on tukenut Eesti Kultuurkapital.

Yhteyshenkilö:

ARHITEKTUURIKOOI

EESTI KULTUURKAPITAL